

Asia: VN/558/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lakiesityksen luvut 2-12

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 2 *Nykytila ja sen arviointi:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 3 *Tavoitteet:*

TE2024-uudistus voi hyvin toteutettuna tukea kuntien elinvoimaisuuden vahvistamista. Työllisyys- ja yrityspalvelujen järjestämisen tehtävän tulee olla osa kuntaorganisaatiota ja kehittämisjärjestelmää. Esitetystä 20.000 työvoimapohjavaateesta tulee luopua, sillä kunnat pystyvät järjestämään palvelut laadukkaasti ja tehokkaasti yhteistoimintaverkostojaan hyödyntäen myös pienemmillä alueilla, järjestämisvastuun ollessa jokaisella kunnalla.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.1 *Keskeiset ehdotukset:*

Järjestämisvastuu

Vastuu työllisyys- ja yrityspalvelujen järjestämisestä tulee olla jokaisella kunnalla. Kunta voi hoitaa tehtävää itse tai kuntalain 8 luvun mukaisin yhteistoiminnan muodoin. Sopimukseen perustuva yhteistyö tulee huomioida keskeisenä toimintamallina: kuntien tulee voida myös keskenään sopia kuntalain mukaisesti tehtävän järjestelystä. Lainsäädännön tulee mahdollistaa nämä toteutukset. Joustavien ja asiakaslähtöisten palveluiden sekä jokaisen kunnan mahdollisuutta edistää työllisyyttä ja elinvoimaa turvataan tiivistämällä yhteistyötä kuntien ja muiden toimijoiden kanssa.

Järjestämisvastuun ollessa yksittäisillä kunnilla mahdollistuu koko kunnan ekosysteemin hyödyntäminen työllistymisen edistämisessä. Kuntien on mahdollista tuottaa palveluja vapaaehtoisen yhteistyön kautta myös niissä tapauksissa, joissa yksittäisen kunnan oma palvelutarve on vähäinen. Vapaaehtoinen yhteistyö takaa parhaiten myös sen, että palveluja tuotetaan aina tarkoituksenmukaisimmalla organisoinnilla ja yhteistoiminta-alueella. On tärkeää tuottaa palvelut asiakaslähtöisesti lähipalveluna hyödyntäen kuntien paikallistuntemusta.

Yhteistyöratkaisujen tulee nojata luontaisiin työssäkäyntialueisiin eikä keinotekoisesti muodostettuihin työvoimapohjavaatimuksiin. Luontaisilla yhteistyöalueilla tunnetaan parhaiten alueen elinkeinorakenne sekä paikalliset työvoima- ja osaamistarpeet. Luontaisilla yhteistyöalueilla voidaan luoda kokonaisuuksia, joilla elinkeino-, koulutus- ja työllisyyspalvelut linkittyvät toimivasti.

Rahoitus

Vastuu ja valta työllisyys- ja yrityspalveluiden osalta tulee olla kunnalla, jolle siirtyy rahoitusvastuu. Rahoituksen määrittelyssä tulee arvioida tehtävien laajuutta ja vaativuutta. Uuden rahoitusjärjestelmän on oltava kannustava ja kohdeltava kuntia riittävän oikeudenmukaisesti. Kun järjestämis- ja rahoitusvastuu ovat samalla toimijalla, taataan palvelujen tuottaminen mahdollisimman hyvin ja kustannustehokkaasti.

Valmistellun työttömyyden kehittymisen huomioivan rahoitusmallin tulee painottua myös työvoiman kohtaantoon ja työvoimatarpeen hoitamiseen. Rahoitusmallissa on huomioitava myös ne kunnat, joissa on jo nyt työvoimapula ja työttömyysaste on alhainen? Näissä kunnissa työttömien työllistyminen edellyttää enemmän toimenpiteitä kuin kunnissa, joissa työttömyysaste on korkea.

Hyvinvointialueiden rooli, vastuu ja kannusteet suhteessa kuntiin on selkeytettävä: myös hyvinvointialueilla tulee olla vastuuta pitkään työttöminä olleiden kustannuksista, kuten osa pitkäaikaistyöttömien työttömyysturvan perusosasta. Hyvinvointialueille tulisi osoittaa taloudellisia ja lainsäädännöllisiä kannustimia, joilla edistetään sosiaali- ja terveyspalveluja saavan työttömän pääsyä työmarkkinoille.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.2 *Pääasialliset vaikutukset:*

Digitalisaatio:

Tehtävien siirto valtiolta kunnille tulee aiheuttamaan suuria kustannuksia mm. tietojärjestelmien yhteensovittamisessa. Näiden vaikutusta ei ole arvioitu.

Palvelut, valtiolle jäävät ja kunnille siirtyvät:

lainsäädännön tulee huomioida kuntien tapa rakentaa palvelut ekosysteemissä. Kuntapalvelut tulee rinnastaa valtion työllisyysmäärärahoihin tuotettaviin palveluihin ja nämä palvelut tulee laskea viralliseen aktivointiasteeseen. Heikoimmassa työmarkkina-asetuksessa oleville työttömyysetuutta saavilla asiakkaille tulee olla tarjolla työllistymistä tukevia palveluita. Pohjoismainen työvoimamalli POMA määrittelee vahvasti nykyistä ja myös uudistuksen jälkeistä palveluprosessia, mikä rajoittaa kuntien mahdollisuuksia hyödyntää oman palveluekosysteemin mahdollisuuksia.

Palkkatuki:

Lakiesityksen mukaan kunnat eivät ole jatkossa oikeutettuja palkkatuen käyttöön. Kuntien työllistämistoimilla on tärkeä merkitys mm. pitkäaikaistyöttömyyden hoidossa ja polkujen rakentamisessa työelämään. Kannustamme ministeriötä muodostamaan tukimuodon, jota myös kunnat voivat hyödyntää.

Tietosuoja:

Tiedonhallinnan, tietosuojan ja erilaisten rekisterien käyttöoikeuksien ratkaisut tulee olla selvillä silloin, kun laki on hyväksytty ja astumassa voimaan. Järjestämisvastuun malli ratkaisee tiedon suojauksen tason. Asiakasta koskevan tiedonvaihdon tulee olla mahdollista kaikkien työllisyyttä edistävien tahojen välillä. Esimerkiksi kuntakonsernissa toimivien elinkeinoyhtiöiden tulee saada keskeinen asiakastieto.

Henkilöstön siirto:

Valtion tulee resursoida tehtävien siirtoon riittävä henkilöstö siten, että valtiolta tulevat tehtävät hoidetaan niillä resursseilla. Työllisyyden kuntakokeilusta saatu kokemus osoittaa, että tehtävien mukana siirtyvät resurssit eivät ole olleet riittävät ja niitä ei ole aina kohdennettu oikein.

Alavuden kaupunki tukee edellä esitettyjen nostojen lisäksi Kuntaliiton lausunnossa ja Seudullisten Kehittämisyhtiöiden SEKESin lausunnossa esitettyjä yksityiskohtaisempia lausumia.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 5 *Muut toteuttamisvaihtoehdot:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 8 *Lakia alemman asteinen sääntely:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 10 *Toimeenpano ja seuranta:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 12 *Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys:*

-

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä

Luku 1 sisältää lain yleiset säännökset.

Näkemyksenne:

TE2024-uudistus voi hyvin toteutettuna tukea kuntien elinvoimaisuuden vahvistamista. Työllisyys- ja yrityspalvelujen järjestämisen tehtävän tulee olla osa kuntaorganisaatiota ja kehittämisjärjestelmää. Esitetystä 20.000 työvoimapohjavaateesta tulee luopua, sillä kunnat pystyvät järjestämään palvelut laadukkaasti ja tehokkaasti yhteistoimintaverkostojaan hyödyntäen myös pienemmillä alueilla, järjestämisvastuun ollessa jokaisella kunnalla.

Luvussa 2 säädettäisiin järjestämisvastuusta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille**
- **mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille**
- **työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapohjan kriteeriin voimaanpanolaisissa)**
- **palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys**

Vastuu työllisyys- ja yrityspalvelujen järjestämisestä tulee olla jokaisella kunnalla. Kunta voi hoitaa tehtävää itse tai kuntalain 8 luvun mukaisin yhteistoiminnan muodoin. Sopimuksiin perustuva yhteistyö tulee huomioida keskeisenä toimintamallina: kuntien tulee voida myös keskenään sopia kuntalain mukaisesti tehtävän järjestelystä. Lainsäädännön tulee mahdollistaa nämä toteutukset. Joustavien ja asiakaslähtöisten palveluiden sekä jokaisen kunnan mahdollisuutta edistää työllisyyttä ja elinvoimaa turvataan tiivistämällä yhteistyötä kuntien ja muiden toimijoiden kanssa.

Järjestämisvastuun ollessa yksittäisillä kunnilla mahdollistuu koko kunnan ekosysteemin hyödyntäminen työllistymisen edistämässä. Kuntien on mahdollista tuottaa palveluja vapaaehtoisen yhteistyön kautta myös niissä tapauksissa, joissa yksittäisen kunnan oma palvelutarve on vähäinen. Vapaaehtoinen yhteistyö takaa parhaiten myös sen, että palveluja tuotetaan aina tarkoituksenmukaisimmalla organisoinnilla ja yhteistoiminta-alueella. On tärkeää tuottaa palvelut asiakaslähtöisesti lähipalveluna hyödyntäen kuntien paikallistuntemusta.

Yhteistyöratkaisujen tulee nojata luontaisiin työssäkäyntialueisiin eikä keinotekoisesti muodostettuihin työvoimapohjavaatimuksiin. Luontaisilla yhteistyöalueilla tunnetaan parhaiten alueen elinkeinorakenne sekä paikalliset työvoima- ja osaamistarpeet. Luontaisilla yhteistyöalueilla voidaan luoda kokonaisuuksia, joilla elinkeino-, koulutus- ja työllisyyspalvelut linkittyvät toimivasti.

Luvussa 3 säädettäisiin ohjauksesta ja valvonnasta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **valtakunnalliset tavoitteet**
- **työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät**
- **alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut**

-

Luvussa 4 säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista.

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Näkemyksenne:

Lainsäädännön tulee huomioida kuntien tapa rakentaa palvelut ekosysteemissä. Kuntapalvelut tulee rinnastaa valtion työllisyysmäärärahoihin tuotettaviin palveluihin ja nämä palvelut tulee laskea viralliseen aktivointiasteeseen. Heikoimmassa työmarkkina-asetmassa oleville työttömyysetuutta saavilla asiakkaille tulee olla tarjolla työllistymistä tukevia palveluita. Pohjoismainen työvoimamalli POMA määrittelee vahvasti nykyistä ja myös uudistuksen jälkeistä palveluprosessia, mikä rajoittaa kuntien mahdollisuuksia hyödyntää oman palveluekosysteemin mahdollisuuksia.

Luvussa 5 säädettäisiin työnvälityksestä ja työnhakuvelvollisuudesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 6 säädetään tieto- ja neuvontapalveluista, asiantuntija-arvioinneista, ammatinvalinnan- ja uraohjauksesta sekä valmennuksesta ja kokeilusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 7 säädettäisiin työvoimakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 8 säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 9 säädettäisiin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 10 säädettäisiin työnantajalle myönnettävistä tuista (palkkatuki, 55-vuotta täyttäneiden työllistämistuki, työolosuhteiden järjestelytuki).

Näkemyksenne:

Lakiesityksen mukaan kunnat eivät ole jatkossa oikeutettuja palkkatuen käyttöön. Kuntien työllistämistoimilla on tärkeä merkitys mm. pitkäaikaistyöttömyyden hoidossa ja polkujen rakentamisessa työelämään. Kannustamme ministeriötä muodostamaan tukimuodon, jota myös kunnat voivat hyödyntää.

Luvussa 11 säädettäisiin henkilöasiakkaalle myönnettävistä tuista ja korvauksista (starttiraha, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus, palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 12 säädettäisiin työllistämisvelvoitteesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 13 säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisesta tietojärjestelmäpalvelusta.

Näkemyksenne:

Tehtävien siirto valtiolta kunnille tulee aiheuttamaan suuria kustannuksia mm. tietojärjestelmien yhteensovittamisessa. Näiden vaikutusta ei ole arvioitu.

Luvussa 14 säädettäisiin palvelualustasta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 15 säädettäisiin tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Näkemyksenne:

-

Luku 16 käsittää erinäisiä säännöksiä.

Näkemyksenne:

-
Luvussa 17 säädettäisiin muutoksenhausta.

Näkemyksenne:

-

Muut esitykseen sisältyvät lakiehdotukset

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä, ovatko ehdotetut muutokset ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen tehtäviin riittävän selkeät ja eri toimijoiden yhteistyötä edistävät?

-

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

-

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kuntien vastuulle siirtyvien tehtävien rahoitus, ovatko ehdotetut uudet valtionosuuden määräytymistekijät toimivia rahoituksen kohdentamisessa?
 - kolmen vuoden siirtymäaika laskennalliseen rahoitukseen (voimaantulosäännös)
 - kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus
-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta (pois lukien 14 luku)

Erityisesti toivotaan näkemyksiä työttömyysturvaprosessiin ja sitä koskevaan toimivaltaan liittyen.

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 14 luku;

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta;

Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kunnan työttömyysetuusmenoon kohdistuvan rahoitusvastuun porrastusmalli
- eräiden kotoutumisesta annetussa laissa tarkoitettujen henkilöiden kohdalla sovellettavaksi ehdotettu poikkeus kunnan rahoitusvastuuseen työmarkkinatuesta
- ehdotus kunnan rahoitusosuuden perintää koskevan tehtävän hoitamisesta Kelassa myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan osalta

• edellä ehdotettujen muutosten vaikutus Kelan, työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston työmäärään mukaan lukien tietojärjestelmämuutokset ja näistä aiheutuvat kustannukset

-

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

-

Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

-

Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta

-

**Laki palkkaturvalain muuttamisesta;
Laki merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta**

-

Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

-

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

-

**Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta;
Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta**

-

**Laki työsopimuslain muuttamisesta;
Laki merityösopimuslain muuttamisesta**

-

**Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta;
Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta**

-

Laki yhteistoimintalain muuttamisesta;

Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta;

Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta

-

Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta;

Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta;

Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta;

Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta;

Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta;

Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

-

Laki tuloverolain muuttamisesta;

Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta;

Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta

-

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

-

Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaansaattamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- yhteistoimintasopimusten solmimiselle esitetty aikataulu
- henkilöstösiirrot ja henkilöstön asemaan liittyvät menettelytavat
- sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen

-

Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

Eryteisesti toivotaan näkemyksiä asiakaskriteerin muutoksesta ja nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelua koskevasta sääntelystä.

-

Muut huomionne esityksestä

Kommentoitavaa:

Alavuden kaupunki tukee edellä esitettyjen lisäksi Kuntaliiton lausunnossa ja Seudullisten Kehittämissyhtiöiden SEKESin lausunnossa esitettyjä yksityiskohtaisempia lausumia.

Koivisto Ulla
Alavuden kaupunki